

deomed®
Deomed Yayıncılık

Dr. Halûk Çağlayaner
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e
Türkiye'de Sağlığın Çağdaşlaşması
16.5 x 24 cm, XII + 268 Sayfa
ISBN 978-975-8882-45-8

Birinci baskı © Deomed, 2014.

www.deomed.com

Dizin

A

- Abdurrahman Muhib Efendi 56
Abdurrahman Paşa (Kastamonu Valisi) 214
Abdülaziz 79, 81, 206
Abdülhak Molla (hekimbaşı) 57, 69, 192, 202, 206
Abdülhamid (I.) 58
Abdülhamid (II.) 87, 94, 95, 106, 131, 208, 210, 213, 217
Abdülmecid (I.) 59, 76, 79, 81, 87, 105, 212
Accademia dei Lincei (Lincei Akademisi) 58
Açlık 209, 223, 228
Adalet Partisi (AP) 178, 245
Adana 83, 89-91, 113, 114, 137, 144, 149, 157, 206, 207, 214, 232-235, 238, 239, 245, 246
Aden 191, 201
Adil Mustafa (bakteriyolog) 107
(Adıvar) Abdülhak Adnan 124, 126, 186
(Adıvar) Halide Edip 126-128, 231, 251
Adıyaman 91, 142
Adli tabip 20
Afyonkarahisar 91, 238
Ahmed Cevdet Efendi 56
Ahmed Mithat Efendi (yazar) 121, 192
Ahmed Necip Efendi (hekimbaşı) 57, 203
Ahmed Sadi Bey (Dr.) 211
Ahmet Fikri Tüzer (Dr) 228
Aile hekimliği (genel pratisyenlik, genel sağlık uzmanlığı) 25-26, 154
Aile planlaması 147, 182
Alemdar Mustafa Paşa 194
Ali Paşa (sadrızam) 62, 117, 208
Alt-yapı 135
(Akalin) Besim Ömer 119, 120, 122, 124, 125, 142, 145, 228, 254
Akalin Mahmut Sabri (Dr) 228
Akdeniz 13, 28, 54, 107, 147, 180, 191, 195-197, 205
Akdeniz bölgesi 147, 243
Akdeniz Üniversitesi 180
Akka 197, 202, 207, 226
(Aknar) Hamid Suat 124
Akromatik, apokromatik 203, 210
Aktuarya dengesi 153
Akşin Sina 226, 244
Akyol Türkân 164, 246
Alanya 201
Alataş Hulusi 163, 164, 166, 239
Albert Thomas 32-34
Afet 12, 51, 127, 135, 190, 234
Alman Ekolü → Bilimsel ekol
Alman Hastanesi (İstanbul) 212
Alman idealizmi 69
Almanya 13, 15, 18, 29, 34, 37-42, 47, 49, 53, 63, 85, 112, 124, 129, 141, 152, 197, 205, 226, 239, 240, 254
Almatı Bildirgesi (1978) 12, 246
Alt-yapı 30, 31, 39, 135, 162, 184
Amasya 52, 91, 238
Ameliyathane 87, 112
Amerika (Kıtası) 49, 191, 210
Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 3, 13, 15, 18, 22, 28, 34, 43-45, 71, 82, 107-110, 112, 160, 231, 232, 238, 253-256
Anadolu 48-50, 52, 54, 59, 84, 89-91, 107-110, 112, 113, 123, 126-128, 137, 138, 145, 147-149, 158, 161, 162, 165, 184, 185, 190, 192, 193, 195-198, 200, 204, 213, 215, 218, 219, 224, 235, 236, 247
Anadolukavağı (İstanbul) 199
Anaerobiyoz 206
Anapa 196
Anatomi 56, 76-77, 151, 171, 194, 195
Anayasa 32, 38, 128, 175, 253-256
Ancelo Bohor (Dr.) 215
Anestezi 22, 24, 44, 122
Ankara 49, 51, 52, 63, 69, 89-91, 113-115, 126-127, 131-137, 139, 142-145, 150, 160, 165, 169-171, 176, 177, 180, 183, 201, 227, 232-233, 238, 241
Ankara Devlet Konservatuvarı 63
Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi 8
Ankara Palas 131
Ankara Üniversitesi 63, 68, 142, 170
Ankara Yüksek Ziraat Okulu 63
Ankilostoma duodenale → (Çengelli solucan)
Antakya 91, 138, 213
Antalya 48, 91, 137, 138, 145, 157, 165, 180, 201, 231, 233, 235, 238
Antep (Gazi) 91, 109, 110, 114, 137, 138, 145, 203, 213, 239, 244, 246
Anti-bakteriyel ilaçlar 44
Antrakoz 86
Arabistan, Arap Yarımadası → Hicaz

- Arnavutluk 198, 222
 Arndt Fritz 63
 Arslanyan Sefan İlias 76
 Asaf Derviş Paşa (Dr.) 22
 Asepsi – antisepsi 119, 120
 Asya 10, 80, 107, 109, 143, 191, 206, 210, 213
 Ashley (Lord) 22
 Asker, askerî, askerlik 10, 12, 20, 22, 23, 31, 32, 35, 38, 47, 48, 52-55, 58-60, 63, 66-71, 75, 79, 80, 82, 86, 94, 95, 98, 112, 120-123, 127-131, 134, 142, 150, 157, 158, 160, 165, 170-172, 174, 180, 190, 192-194, 197, 198, 201, 204-209, 218-223, 224, 233, 239, 241, 243, 244
 Askerî Veteriner Hekimliği Okulu 107
 Astrakhan 202
 Atabey Fahri 183, 184
 Atatürk → Mustafa Kemal Atatürk
 Atatürk Üniversitesi 170, 180
 Atıksular 10, 16, 19, 21, 31, 39, 59, 102, 184
 Auguste Marie 216
 Avanos 91
 Avlonitis (Dr.) 212
 Avustralya 43, 45
 Avusturya 37, 52, 55, 63, 76, 125, 134, 191, 193, 196-202, 204, 205-208, 211, 217
 Avusturya-Macaristan 53, 55, 63, 85, 87, 112, 117, 208, 224, 227
 Avrupa 11-13, 15, 21, 26, 28, 29, 34, 37, 39, 40, 43, 44, 47-49, 51-55, 58, 62, 64, 68, 70, 71, 76, 80-87, 100, 107, 108, 112, 113, 115, 117, 118, 121, 122, 132, 135, 143, 151, 158, 190-193, 196, 198-206, 210, 211, 213, 232, 241, 242, 245, 246, 254
 Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) 245
 Ayancık 232, 235
 Ayasağa (İstanbul) 195
 Aya Stefanos → Yeşilköy
 (Aydemir) Şevket Süreyya 126, 175, 178, 219
 Aydın 90, 91, 113, 139, 146, 170, 203, 231, 235, 238
 Aydın Erdem 35, 114, 135, 136, 141, 149, 150, 154, 156, 160, 174-178
 Aykan Cevdet 164, 246
 Ayvacık 91
 Ayvalık 53
 Azak 191
- B**
- Balıkesir 52, 85, 91, 146, 201, 233, 235, 238
 Balkanlar 49, 52, 54, 86, 90, 112, 117, 190-192, 200, 202, 233
 Balkan Savaşı 112, 113, 119, 128, 219-223
 Bağdat 51, 85, 90, 195, 202-205, 206, 207, 212-213, 216
 Bahadır Osman 68
 Bahr-i Sefid (Ege Denizi'ndeki adaları ve kıyıları kapsayan Osmanlı eyaleti; Cezayir-i Bahri Sefid) 90
 Bahriye Merkez Hastanesi 215
 Bakırköy 80
 Bakırköy Akıl Hastanesi (Reşadiye Kışlası) 80
 Bakteri 12, 189, 208-210
 Bakterioloji, bakteriyolog 121, 211, 214-216, 218, 223, 224, 229, 233, 235, 238
 Bakteriolojihane-i Osmani 211, 212, 214, 216, 223, 224, 229, 231-233
 Bakû 138, 202
 Baltalimanı Ticaret Antlaşması (1838) 53, 79, 199, 248
 Bandırma 84, 232
 Bandung Konferansı (1955) 254
 Bartın 91, 211, 214, 232, 235
 Bartoletti Efendi (Dr.) 204
 Basra (vilayeti, kenti) 90, 203, 206, 212, 214, 215
 Basra Körfezi 190, 191, 195, 203, 215, 216
 (Bayar) Celal 127, 132, 138, 163, 164, 166, 171, 254
 Bayburt 196, 226
 Bayat Ali Haydar 57, 105, 106
 Bayat Meral 120
 Baykara Tuncer 205
 Baysal Jale 64
 Batılılaşma 11-13, 47-50, 53, 54-58, 62-64, 67, 68, 86, 105
 Batum 138, 232
 Batur Afife 79, 204
 Bebek ölüm hızı 145, 146, 147, 149, 182, 223, 241-247
 Belçika 29, 34, 37, 53, 202, 206
 Belediye 59, 100-104, 114, 116, 126, 140-143, 158, 159, 183, 184, 220, 221, 223, 230, 244
 Belediye tabipliği 160, 244
 Belen Geçidi 197
 (Belger) Nihat Reşat 159, 164, 243
 Belgrad 193
 Belh 202
 Belova 208
 Berkes Niyazi 10, 11, 69, 74, 192, 256
 Berlin 37-41, 69, 140, 203, 205
 Bernard Charles Ambrose 69-71, 76, 77, 201, 202, 207
 Bernard Claude 41, 44
 Besim Bey (Dr.) 216
 Besin 2, 10, 12, 45, 86, 202, 255, 256
 Besin ve İlaç Dairesi (Bureau of Chemistry, Food and Drug Administration) (FDA) 44, 45, 256
 Beşiktaş 56, 58, 143
 Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi (Ortoköy Yârânı) 56, 58
 Beşik ulması 57
 Bektaşılık 56, 58
 Beveridge William 9, 25
 Beykoz 85
 Beyrut 90, 107, 110, 198, 202, 206, 207, 210, 213, 228
 Beyazıt (II.) 195
 Beyazıt Kemalî 164, 242
 Bezm-i Âlem Valide Sultan Darüşşifası/Hastanesi 74, 80, 230
 Biga 90, 91, 113, 215
 Bilecik 52, 91, 202
 Bilemedik Çamalan 228
 Bilharz Theodor 204
 Bilimsel ekol (Alman ekolü) 41
 Bingazi 90, 202
 Birinci Dünya Savaşı 9, 29, 30, 32, 63, 68, 86, 111, 113, 121, 122, 124, 125, 127-129, 138, 161-163, 165, 173, 207, 224-234
 Birinci basamak sağlık hizmetleri 48, 150, 154-162, 174, 176-185, 244-246, 253
 Birleşmiş Milletler (BM) 34, 152, 154, 241

Birker-ül Hac 196
 Birleşik Krallık → Büyük Britanya
 Bismarck Otto von 3, 13, 23, 33, 38-40
 Blunt Charles 53
 Boer Savaşı 22
 Boerhaave Herman 58
 Bogos Bey 69, 201
 Boğdan 54, 197, 204
 Boğmaca 216, 233
 Bolu 91, 137, 201, 205, 209, 212, 215, 232
 Bombay (Mumbai) 195, 210, 215
 Bordet Jules 216
 Borrel Amédée 215
 Bosna-Hersek 217
 Bostancı (İstanbul), Bostancıbaşı Köprüsü 51
 Bostancı Halil Ağa 51
 Boyabat 215, 232, 235
 Boyabatlı Mehmet 215
 Brehmer Hermann 202
 Bruce David 211
 Bruselloz 211
 Buğu fıçısı 228
 Buhara 202
 Bulak Basımevi 197
 Bulaşıcı hastalıklar (enfeksiyon hastalıkları) 9, 11, 16, 24, 161, 189, 203, 214
 Bulgaristan 85, 108, 112, 113, 198, 208, 209, 217-219, 223, 227, 240
 Burdett Henry 42
 Burdur 91
 Bursa 48, 52, 56, 72, 85, 91, 110, 113, 114, 137, 140, 201, 214, 232, 235, 238
 Buza 193
 Bürokrat, bürokrasi 48, 81, 111, 158
 Büyük Britanya (İngiltere) 9, 10, 13, 15-26, 28, 30, 37-39, 41, 43, 45, 47, 49-51, 53, 84, 85, 106, 107, 112, 136, 155, 162, 189, 190, 193-199, 201, 202, 204, 208, 210, 224-227, 230, 253, 254
 Büyük Buhran (1929) 34
 Büyük Kaçgun → Çift Bozma
 Büyük Sahra 190
 Büyük Tağış (1585) 50

C

Calmette Albert 215, 232
 Çağaloğlu (İstanbul) 80, 228
 Caventou Joseph Bienaimé 255
 Cebel-i Lübnan 90
 Cehalet 9, 25, 121, 123, 140
 Cemiyet-i İlmiye-i Tıbbiye 65
 Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye 65, 66, 68, 69
 Cemiyet -i Tıbbiye-i Şahane 210-212
 Cenevre 34, 120, 122, 125
 Cenova 49, 190, 195
 Cerrah 59, 87, 198
 Cerrahane 57, 69, 74, 79, 192, 203
 Cerrahpaşa Zükur Hastanesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 74-79, 80, 81, 169
 Cevdet Paşa 56, 71, 117, 118

Cezayir 191, 196
 Chadwick Edwin 21, 22, 202
 Chantmesse André 121, 214
 Civa 215
 Cide 214, 235
 Cihad-ı Ekber 226
 Cısrımustafapaşa 91, 211
 Cizre 206, 211
 Cizrelioğlu Selahattin 164, 246
 Clot (Antoine Barthélémy) Bey 202
 Collège de France 40
 Coğrafya 41, 48, 51, 52, 90, 112, 137, 139, 161, 182, 184, 189, 190, 192
 Coşkun Süleyman 162-168
 Cruikshank William Cumberland 194
 Cumhuriyet Halk Partisi (Cumhuriyet Halk Fırkası, CHP) 152, 154, 157, 158, 160, 178, 242
 Curie Marie ve Pierre 44
 Cüzam (lepra) 213
 Cüzamhane 49

Ç

Çağdaşlaşma 11, 58, 70, 89
 (Çakmak) Fevzi 167
 Çamaşırhane 31, 60
 Çanakkale 120, 122, 198, 199, 204, 206, 225, 227, 234, 235
 Çanakkale Savaşı 120, 122
 Çengelli solucan 203, 229, 238, 239, 242
 Çiçek hastalığı 16, 124, 195, 202, 203, 208, 214, 224, 226, 228, 229, 238, 239, 241, 246
 Çiçek aşısı 43, 71, 114, 141, 193, 202, 206, 208, 213, 214, 218, 226, 228, 229
 Çift bozma (büyük kaçgun) 49
 Çihaçof Piyotr 52
 Çin 34, 52, 195, 254, 255
 Çorum 91
 Çukurova 180

D

Dakahlıya 202
 Dahiliye ve Sıhhiye Nezareti (1914) 227
 Damat Ferit Paşa 102
 Damat İbrahim Paşa 50, 62, 64
 Damariçi sıvı tedavisi 44, 45
 Dar-ül akakir 74
 Dar-ül etubba 71
 Dar-ül funun 63
 Dar-üş şifa 49, 73, 74
 Darwin Charles 44
 Davy Humprey 17
 DDT 241
 Defin izni 202
 Dejeneratif hastalıklar → Kronik hastalıklar 9, 11, 135, 136, 253
 Demetrios Muruzis 194
 Demokrasi 130, 151, 152, 158, 160, 168
 Demokrat Parti (DP) 152, 154-161, 168, 170, 171, 178, 241-245

Demir 17, 28, 29, 37, 85
 Demir-çelik 37, 213
 Demir Kemal 164, 245, 246
 Demirel Süleyman 164
 Demirel, Yiğit, Gözenmar, Tuncay 160, 244
 Demirkapı Tıbbiyesi 75, 77, 79
 Demiryolu 17, 18, 29, 32, 37, 44, 52, 84, 110, 118,
 133, 138, 157, 222, 223, 228, 233
 Dersaadet 90 (→ İstanbul)
 Dersaadet Daülkelp ve Bakteriyoloji Ameliyathanesi
 211, 216
 Descartes Renée 62
 Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) 172
 Deycke (Dr.) 214
 Dezenfeksiyon 192, 199, 214, 216, 217, 223, 225, 226, 228
 Dicle 195
 Difteri (kuşpalazı) 195, 210, 211, 215, 226, 246
 Difteri anti toksini 44
 Dinçer Ferruh 107, 141
 Dirican Rahmi 145, 155, 159
 Dirlilik düzeni 48, 49
 Disseksiyon 76, 77, 151, 194,
 Diyarbakır 48, 52, 85, 90, 91, 110, 113, 137-139, 142, 146,
 176, 177, 195, 201, 203, 206, 212, 218, 232, 235, 245, 246
 Dizanteri 51, 194, 222, 223, 227, 229
 Dış dinamik 47, 79, 156
 Dönek humma 207, 224, 226-229
 Doğal afet 51
 Doğramacı İhsan 170
 Doğu Anadolu 48, 54, 107, 108, 113, 128, 137, 138,
 147, 149, 161, 176, 177
 Doğu Roma (Bizans Devleti) 11
 Doğu sorunu (Şark meselesi) 53, 135
 Doğum 13, 16, 18, 28, 142-146, 147, 149, 161
 Doğumevi 87, 120, 139, 145
 Doktor 30, 31, 39, 70, 88, 89, 94, 110, 123, 125, 128,
 148, 154, 181
 Doktora 68, 174
 Dokuma 51
 Dokuz Eylül Üniversitesi 172
 Dökümlü 28, 29, 85
 Drog (Drug) 44, 45, 256
 Duhring Ernest von (Dr.) 208, 213, 215, 216
 Dünya Genel Tababet/Aile Hekimliği Ulusal Okul ve
 Akademileri Örgütü (WONCA) 45
 Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 9, 12, 242, 244, 253, 255
 Dünya Çalışma Örgütü (ILO) 34
 Dürrizade Abdullah Efendi (Şey-ül İslam) 55, 56
 Düşkümlerevi 31
 Düzce 91, 215, 235

E

Ebelik 119, 120, 139, 141, 143-145, 147, 150, 174, 181, 202
 Ecevit Bülent 118, 164, 172
 Eczacı 199, 201, 206
 Edirne 73, 90, 91, 113, 114, 139, 177, 201, 208-210, 222,
 223, 233
 Edirne Antlaşması (1829) 191, 196
 Edirnekapı (İstanbul) 94, 143

Edremit 201
 Eflak 54, 197, 199, 204
 Ege adaları 53
 Ege Denizi 199
 Ege Üniversitesi 170-172
 Eğitim/öğretim 48, 49, 54, 55, 57, 58, 62, 71, 107-110,
 114, 119, 122-125, 132, 137, 141-145, 150, 182, 231
 Ekmeleddin İhsanoğlu 68, 110
 Ekdal Müfid 100, 243
 Ekonomi (iktisat) 9, 10, 12, 13, 28, 29, 32, 37, 38,
 48-54, 82, 86, 91, 134, 137-139, 151, 162, 183, 189,
 199-200, 253-256
 Elazığ (Mamuret-ül Aziz) 91, 113, 138, 218
 Elmadağ (İstanbul) 79
 Elmalı 143, 202
 El Tur (el tor) 192, 216, 225
 Enderun Ağaları Mektebi (Galatasaray) 57, 76
 Endüstri, endüstri devrimi, endüstri toplumu,
 endüstri ülkeleri 3, 9-13, 15-17, 21, 28, 29, 32, 37, 43,
 45, 47-50, 52, 53, 82, 84-86, 152, 156, 158, 162, 173, 255
 Enfeksiyon hastalıkları → Bulaşıcı hastalıklar
 Enez 201
 Engels Friedrich 16, 18
 Enver Paşa 126, 128, 218, 223, 228, 254
 Erbakan Necmettin 130
 Erbil 212
 Erel Muhittin 170-172
 Eren Nevzat 161
 Erdemir Ayşegül 76
 Erdek 202, 203
 Erim Nihat 164
 Ertuğ Celal 164, 246
 Ermeni 53, 71, 107, 108, 113, 129, 138, 227, 228, 230, 232
 Erzincan 137, 212, 226
 Erzurum 90, 91, 113, 114, 124, 127, 137-139, 141,
 142, 144, 145, 157, 169, 172, 177, 180, 196, 201,
 203, 214, 217, 225, 226, 231, 234, 235
 Esat Fevzi 215
 Esat (Işık) Paşa 122, 123, 254
 Escherich Teodor 211
 Esenalı Mahmut Şevket 152
 Eskişehir 48, 52, 91, 114, 127, 137, 144, 145, 201, 233
 Etimesgut İctimaî Hıfzısıhha Dispanseri 149, 150,
 174, 176-178, 181, 237, 245
 Evelyn John 16

F

Farr William 16, 18, 21, 201
 Fehim Süleyman Efendi 56
 Fetih 10, 49
 FDA → Besin ve İlaç Dairesi
 Feyzullah (Dr.) 213
 Filistin 54
 Finike 202
 Finlandiya 197
 Fişek Nusret 145, 165, 174, 179, 245, 253
 Fiyat Devrimi 49
 Fizik 68, 70, 76

Fiziksel 22, 31, 38, 132, 255
 Fizyoloji 41, 43, 56, 58, 70, 153, 171, 195
 Fırat 195
 Flexner Abraham 44
 Florence Nightingale 60, 120, 142, 157, 190, 204
 Fraenkel Albert 214
 Fransa 3, 13, 15, 16, 18, 28-38, 40, 43, 47, 49, 53,
 55, 59, 62, 63, 71, 79, 85, 94, 106, 107, 112, 116,
 122, 129, 132, 160, 191-7, 201-208, 210, 211, 225, 227,
 229, 231, 244, 254
 Fransız Devrimi (1789) 18, 28, 29, 31, 32, 35, 40, 67, 193
 Fransız ekolü → Klinik ekol
 Fransız pozitivismi 69
 Frengi 111, 121, 124, 129, 139, 149, 161, 205, 208,
 213-216, 225, 230-232, 234, 235, 241, 246
 Frengi tabipliği 215
 Forlanini Carlo 212
 Formal cihazı 223
 Fosseptik (lağım çukuru) 30, 31

G

Galenos 69
 Galière Sade de 69
 Galileo Galilei 58
 Gaziantep (→ Antep)
 Gedikpaşa (İstanbul) 214
 Gelibolu 201, 204
 Genel pratisyenlik → Aile hekimliği 22, 25, 26, 41, 44, 45
 Genel sağlık uzmanlığı 45, 154, 155, 161, 174, 179, 181
 Genel Tıp Kütüphanesi (Surgeon-General Library) 43
 Gengou Octave 216
 Georg Lloyd 23, 231
 Gerhard 198
 Germen Mazhar 164, 166, 235
 Gibb John 16
 Giresun 91, 137, 141, 177
 Girit 83, 198, 202, 217, 222
 Gıda → Besin
 Gotschlich Felix 216
 Göçmen 43, 44, 50, 52, 79, 89, 91, 113, 122, 129,
 149, 165, 197, 208, 209, 222, 232, 238
 Gökay Fahrettin Kerim 164, 245
 Gökberg Celal (Dr.) 237
 Gökçek Cengiz 164, 246
 Görev tanımı 2, 244
 Graund John 16, 18, 201
 Grip 9, 230, 231
 Gülhane Uygulama Hastanesi 63, 75, 142, 169,
 170, 180, 217, 222
 Gümülçine (Komotini) 91, 209
 Gümüşhane 91
 Günaltay Şemsettin 164
 Gürsel Cemal 164

H

Hac 192, 195, 196, 199, 201, 202, 206, 208, 209, 213, 214
 Hacettepe Üniversitesi 142, 170, 180
 Hacıoğlu Pazarıcı 209

Hafız Hayrullah (hekimbaşı) 57
 Hafız Mehmet Efendi 69
 Hafik 235
 Haim Naum (Dr.) 56, 216
 Hakkâri 91, 138, 176, 177, 204, 212, 244, 245
 Halep 48, 53, 85, 90, 91, 110, 138-140, 195, 202, 203,
 207, 212, 213, 216
 Halet Efendi 56
 Halgin M. 204
 Haliç 115, 116, 185
 Halıcıoğlu Tıbbiyesi 75, 77-79, 206
 Halkevleri 143, 145
 Halk hekimliği 57
 Halk Sağlığı 1, 13, 15, 16, 24, 31, 35, 70, 71, 145, 149,
 159, 177, 180, 183, 184, 192, 203, 221, 226, 227, 230,
 234, 238-240, 243
 Hama 207, 212
 Hamid 202
 Hamidiye Etfal Hastanesi 215, 216
 Hanya 198
 Hapishane 23, 131, 204, 210, 212, 230
 Harbiye Mektebi 10, 61, 65, 70, 107, 130, 131
 Harbiye Nezareti 80, 218, 220, 223, 230
 Harmanlı 209
 Harput 107, 110, 201, 203
 Harran 212
 Hasan Vasif (Dr.) 238
 Hasan Zühtü Nazif (Dr.) 213
 Haseki Dâr-üş Şifası/Hastanesi 72-74, 80, 122, 143,
 169, 233
 Hasköy (Ankara) 177
 Hasköy (İstanbul) 75, 77-79, 206, 210, 230
 Hasta – hekim ilişkisi 45
 Hatay 141
 Hatemi Hüseyin 74, 81, 112
 Haussmann (Baron) 30
 Haydarpaşa 59, 61, 75, 78-80, 82, 87, 94, 97-99, 141,
 142, 169, 230, 243
 Hazar Denizi 196
 Hemsirelik 119, 120, 124, 125, 142-144, 145, 147, 150,
 157, 171, 174, 179, 181, 190, 204
 Hekimbaşı 49, 55-57, 74, 105, 106, 114, 193, 195, 196,
 202, 203, 206
 Helmholtz Hermann von 41
 Henderson Arthur 34
 Heybeliada 213
 Hicaz (Arap Yarımadası) 54, 90, 110, 115, 192, 196,
 199, 201, 203, 206, 208, 209, 213, 216, 217, 225, 228
 Hijyen/Hijyenik tedbirler 16, 39, 122, 125, 179
 Hilal-i Ahmer Cemiyeti (→ Kızılay) 114, 119-125, 227
 Hilmi Salih Erginay (Dr.) 216
 Hindistan 21, 122, 190-192, 195, 196, 201, 202, 204,
 206, 208, 210, 216, 254
 Hirsch Ernest 153
 Hobsbawm Eric 16, 254
 Hocapaşa Yangını 206
 Hollanda 15, 40, 45, 49, 53, 58, 197, 201, 202
 Holmes Oliver Wendell 3
 Horasanlı (Dr.) 213

Howard John 22
 Hristiyan 11, 54, 102, 107, 117, 194, 205, 208
 Humbarahane 75, 77, 79
 Humboldt Alexander von 40
 Humus 197,207
 Hürşid Paşa 195
 Hüdavendigâr 203
 Hünkar İskelesi Antlaşması (1833) 197
 Hükümet tabibi 119, 126, 141, 159-161, 174, 223, 243, 244
 Hüseyin Hüsnü (veteriner Dr.) Bey 210
 Hüseyin Remzi (Dr.) Bey 65, 208, 210, 202, 203

İ

İbni Haldun 130
 İbn-i Sina 69
 İçel 246
 İkinci Dünya Savaşı 9, 24, 25, 40, 43, 45, 129, 142-145, 151, 152, 160, 163, 166, 170, 191, 238, 239, 241, 244, 247, 254
 İktisadi 50, 72, 111, 134, 136, 139, 142, 233, 238, 244
 İlaç 16, 26, 45, 49, 58, 71, 149, 155, 178, 195, 221, 222, 230, 243, 255, 256
 İlkın Selim 227
 İltizam 49
 İmar yetkilisi (Baurat) 38
 (İnal) İbn-ül emîn Mahmut Kemal 56
 İncalcık Halil 73, 105, 106
 İnebolu 213, 214, 218, 235
 İngiltere 3, 9, 13, 14, 16-19, 21, 22, 28, 30, 37-39, 41, 43, 45, 49, 50, 51, 53, 84, 85, 106, 107, 113, 193, 194, 196-199, 201, 202, 204-208, 210, 205, 206, 224, 225, 227, 229
 İnönü Erdal 68
 (İnönü) İsmet 152, 163, 164, 166, 233, 234, 254
 İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi 32
 İshal 44, 208, 209, 245
 İskenderiye 192, 196, 197, 202, 205, 206, 210
 İskenderun 157, 202, 226
 İslam 68, 70, 72, 95, 118, 130
 İslamoğlu Münif 164, 246
 İsmail Ferruh Efendi 56
 İsmail Kemal Bey (Çorum mebusu) 230
 İsmail Paşa 57, 76, 79, 203
 İstanbul 49-51, 53, 54, 59, 63-69, 71-85, 90, 94-106, 132, 137, 138, 141-144, 147, 148, 153, 163, 166, 169-171, 173-175, 177, 183-185, 192, 194-196, 197-199, 201, 203-211, 213, 214, 224, 226-234, 238-243
 İstanbul Emraz-ı Sariye ve İstiahiye Komisyonu (1914) 223, 224
 İstanbul Üniversitesi 63, 68, 175
 İstanbul Teknik Üniversitesi 63
 İstinye (İstanbul) 196, 211
 İsveç 53, 196, 206
 İran 13, 138, 140, 202-204, 208
 İrdelp Neşet Ömer (Dr.) 228
 İrlanda 15, 17, 18, 20, 197
 İspanya, İspanyol 15, 29, 53, 54, 204, 206, 210, 228-230
 İsparta 201
 İskoçya 15-18, 61
 İškodra 203, 222, 223
 İtalya (n) 41, 53, 85, 105, 107, 112, 132, 143, 160, 190, 212, 218, 219, 227, 229-231

İtalyanca 55, 58, 112, 114, 193, 194, 196, 205, 206, 210
 İttihat ve Terakki Cemiyeti 106, 111, 217-219, 223
 İzmir 52, 53, 84, 85, 91, 110, 113, 114, 125, 127, 137, 142, 145, 151, 152, 163, 170-173, 177, 183, 197, 198, 201, 203, 206, 210, 219, 231-233, 235, 238
 İzmit 85, 90, 91, 113, 139, 206, 211, 235

I

Index medicus 43
 Irak 54, 86, 89, 118, 190, 226, 228, 236, 241, 244
 İrmak Sadı 153, 164
 (Işık) Esat 123, 254

J

Jaccoud (Dr.) 41
 Japonya 34, 52, 195, 216
 John Hopkins Tıp Fakültesi 44

K

Kabakçı Mustafa 59, 194
 Kadavra 74, 77, 79, 140, 194, 202
 Kadıköy (İstanbul) 80, 98, 100, 143
 Kafkasya 52, 86, 138, 196, 198, 200
 Kağıthane 197
 Kahire 68, 69, 138, 195-197, 205, 210, 227
 Karabük Demir Çelik Fabrikası 213
 Kâhya Esin 76, 80
 Karadağ (Montenegro) 208, 218, 219, 222, 223
 Karahisar
 Karantina (Usul-ü tahaffuz) 71, 114-116, 121, 126, 166, 190, 192, 196-201, 203, 204, 215, 216, 221
 Karasu Nusret 164, 165, 175, 245
 Kars 113, 137, 141, 176, 177, 203, 205, 245
 (Kağıtçıoğlu) Suat 125
 (Kağıtçıoğlu) Süeda 125
 Kamaran Adası (Tahaffuzhanesi) 192, 198, 224, 225
 Kamu hizmeti/yönetimi 12, 28, 31-33, 35, 38, 40, 86, 89, 133, 155, 158, 169
 Kanada 45, 71, 232
 Kanalizasyon (yeraltı atıku kanalları) 16, 19, 22, 30, 38, 39, 102, 143, 184, 202-204
 Kanser 9
 Kanuni Sultan Süleyman 49, 64, 72, 73
 Kant Emmanuel 41
 Kapitalizm 16, 130, 238, 253
 Kapitülasyonlar 225
 Karadeniz 191, 195, 199, 204, 205, 207, 223, 225, 242
 Karadeniz bölgesi 54, 84, 147, 235, 242
 Karahisar 202, 203
 Karaman 91
 Karantina İdaresi (Meclis-i Tahaffuz-u Ula, Meclis-i Umur-u Sıhhiye, Hudut Sıhhiye Müdüriyeti, İtilaf Devletleri Beyn-el Müttefikin Sıhhiye Kontrol İdaresi, Hudut ve Sevahil Sıhhiyesi Müdüriyeti Umumiyesi, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü) 71, 114-116, 121, 126, 166, 190, 192, 196-201, 203, 204, 206, 215, 216, 221, 225
 (Karaosmanoğlu) Yakup Kadri 130, 135

Karlofça Antlaşması 54, 191
 Karpat Kemal 139
 Kars 203
 Kasımpaşa 206, 207 210
 Kasımpaşa Tersanesi, Kasımpaşa Tıbbiyesi 194
 Kastamonu 52, 90, 91, 113, 139, 149, 205, 208, 213-215
 Katolik 37, 71, 108, 110
 Kayseri 91, 110, 114, 127, 137, 145, 201, 203, 233, 238
 Kazancıgil Ali 111
 Kazancıgil Aykut 65, 70
 Keçecizade İzzet Molla 56
 Kehhal 49
 Kemal Cemil (vet. hekim) 140
 Kemal Demir 164, 245, 246
 Kemalî Beyazıt 155, 164, 244
 Kemal Muhtar 219, 224
 Kemalizm 111
 Kent, kentleşme, kent planlaması 13, 16-21, 28, 30, 31, 37-41, 48-53, 59, 60, 72, 74, 80, 81, 85, 89, 97, 99, 103, 104, 113, 114, 124, 128, 129, 133-135, 137, 138, 141-143, 147-150, 157-159, 170-173, 177, 180-184, 190, 191, 197, 212, 240, 245
 Kerime Salahor 120
 Kerson 195
 Keşan 91
 Kethüdazade Arif Efendi 56
 Keynes John Maynard 9, 253-255
 Kimyahane 232
 Kinin 195, 217, 227, 232, 241, 256
 Kitasato Shibasaurÿ 214
 Kıbrıs 197, 201, 206, 246
 Kıbrıslı Mehmet Paşa (sadrizam) 117
 Kinalhada 201
 Kiraathane 67
 Kırdar Lütfi 143, 160, 161, 164, 173, 178, 244, 254
 Kırım Savaşı (1854) 61, 79, 82, 117, 190, 204, 205
 Kırımllı Aziz Bey 65, 66, 120
 Kırlandıç 123
 Kırşehir 89, 91, 127
 Kıtık 51, 89
 Kızamık 246
 Kızamıkçık (doğumsal) 246
 Kızıl 229
 Kızıl (Hilâl-i Ahmer) 119, 120, 122, 135, 142
 Kızıldeniz 192, 198, 205, 213, 225
 Kızılhaç 119, 120, 122
 Kız Kulesi 198
 Klinik ekol → Fransız ekolü 41
 Kocabaşođlu Uygur 107
 Kocaeli 137
 Koch Robert 39, 140, 209, 210, 212
 Koçak Cemil 154
 Koçi Bey Risalesi 111
 Koenigsberg (Kaliningrad) 41
 Kolera 9, 16, 18, 21, 22, 29, 30, 39, 44, 54, 69, 71, 74, 75, 77, 79, 115, 121, 166, 173, 174, 182, 190-196, 201, 202, 209, 219, 226, 238, 242, 245, 256
 Kolle 214
 Kongar Emre 144, 158, 159, 168

Konuk Sadi 163, 164, 166, 241
 Konut 17-21, 38, 39, 104
 Konya 91, 113, 114, 123, 137, 139, 141, 144, 145, 197, 201, 229, 234, 235, 238
 Konya Eređlisi 206
 Koraltan Refik 152
 Koruyucu sağlık hizmetleri 160
 Köker Ahmet Hulufı 119
 Kölelik 32, 38
 Kömür 16, 17, 28, 29, 32, 37, 86, 88, 102, 152, 191
 Körez Nafız 164
 Köseliođlu Lütfi 154, 155
 Köy 28, 50, 52, 53, 86, 89, 127, 129, 138, 139, 145, 148-150, 154, 156, 166, 173, 174, 182, 194, 209, 219, 238, 242, 245, 256
 Köy ebesi 145, 181, 183
 Köy Enstitüleri 145, 150, 154
 Köylü 33, 38, 49, 50, 52, 59, 83, 86, 139, 140, 141, 143, 145, 148, 149, 151, 152, 155, 156, 157-159, 234, 239
 Köymen Oya 47, 152, 154
 Kronik hastalıklar (dejeneratif hastalıklar) 11, 23
 Kuban 52
 Kuban Dođan 73, 81
 Kuduz 107, 121, 124, 141, 142, 209, 210-212, 216, 225, 226, 228, 232, 235, 238-241, 243, 244, 246
 Kudüs Hilâl-i Ahmer Süveyş Heyet-i İmdadiyesi 228
 Kuleliburgaz 233
 Kuleli Süvari Kışlası 199, 201
 Kumanova 222
 Kunduz 202
 Kural Hüsamettin Şerif (Dr.) 229
 Kurtuluş Şavaşı 111, 112, 122, 127-129, 161, 162, 165, 232-234
 Kuruçeşme Rum Tıphanesi 194
 Küseyr 196
 Kuşadası 201
 Küçükçekmece 50, 84, 85, 87, 199, 235
 (Küley) Müfide 125
 Kütahya 137, 141, 201, 217
 Kütüphane 63, 67, 76, 79, 122, 131, 143

L

Laboratuvar 107, 141, 211, 213-216, 222-224, 226, 228, 238, 239
 Landsteiner Karl 216
 Laennec René Theophile Hyacinthe 195
 Laiklik 10, 31, 63, 111, 168
 Lausanne Konferansı (1923) 233
 Lazkiye 202
 Lefkoşe 198
 Legroux 140
 Lekeli humma 166, 229
 Lepre → Cüzam
 Lewis Bernard 74
 Liberal 34, 38, 130, 151, 152, 154, 157, 158
 Lister Joseph 3, 206
 Literatür 8, 100
 Litvanya 41
 Lohusalık humması 3, 119, 120, 203, 204, 209

Londra 16, 18-22, 30, 34, 37, 119, 120, 122, 201-204, 207, 215, 223
 Londra Kızılhaç Konferansı (1907) 119, 120
 Londra Konferansı (1827) 195, 196
 Londra Sosyalist ve İşçi Konferansı (1918) 34
 Lübnan 54, 83, 90, 205, 213

M

Macaristan 210
 Madagaskar 195
 Mahalli otorite 35, 116
 Mahmud (II.) 55-59, 63, 64, 70, 76, 81, 115, 124, 191, 199, 201, 212
 Mahmud Baba (Şeyh) 56
 Makedonya 112, 209, 216, 219
 Malatya 91, 137, 144, 145, 177, 201, 235, 237-239, 245
 Malkara 208
 Mallet 30
 Malta 107, 123
 Malta humması (bruselloz) 211
 Mamuret-ül Aziz (Elazığ) 91, 137-139, 141, 176, 177, 217, 244, 245
 Manastır 90, 198, 201
 Manisa 52, 56, 84, 91, 145, 171, 201
 Maraş 91, 113, 137, 138, 141, 177, 213, 234, 235, 239, 245
 Mardin 91, 110, 137, 141, 165, 176, 177, 206, 211, 235, 241, 245, 246
 Mardin Şerif 105, 106, 130
 Martini E. (Dr.) 235
 Marko Paşa (Dr.) Tıbbiye Nazırı 120
 Marmara Denizi 121
 Marmara Bölgesi 54, 147
 Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi 169
 Matbaa 47, 59, 64, 65, 77, 105, 107, 108, 151, 193
 Mayhew Henry 203
 Mc Keown Thomas 108
 Meat Inspection Act 44
 Mecburî hizmet (hekimler için) 194, 234
 Mecidiye nişanı 210
 Meclis-i Tahaffuz (→ Karantina)
 Mecruh-in-i Marda-yı Askeriye'ye İmdat ve Muavenet Cemiyeti 126
 Meçnikov ilya 122
 Meçnikov (Prens) 204
 Medine 202
 Mehmet Paşa (Sadrazam Kıbrıslı) 117
 Mehmet Ali (çarkçı kolağası) 216
 Mehmet Ali Paşa 69, 71, 87, 191, 193, 194, 196, 197
 Mehmet Emin Rauf Paşa 56
 Mehmet Nazif (Dr.) 65
 Mekke 192, 196, 201, 202, 208, 210, 213, 214
 Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye 10, 47, 57, 63-65, 67-71, 74-82, 87, 92-99, 108, 111, 114, 118, 120-123, 130-132, 140, 160, 169, 180, 184, 192-194, 201, 202, 206, 207, 210-217
 Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye 47, 66-68, 75-80, 118, 119, 125, 140, 160, 161, 180, 217
 Melek Paşazade Abdülkadir Bey 56

Melen Ferit 164
 Memleket tabibliği (birinci basamak sağlık hizmetleri) 35, 66, 67, 91, 119, 181
 Mendel Gregor 44
 Mendelyev 44
 Menderes Adnan 152, 158, 159, 164, 170, 171
 Meningokok 211, 228, 231
 Mentese 201
 Merkezî otorite 49, 52, 116, 130, 214
 Merzifon 226
 Mihalç 203
 Millî Birlik Kurulu (MBK) 161, 174-176, 177, 178, 182, 245
 I. Millî Türk Tıp Kongresi 235
 II. Millî Türk Tıp Kongresi 235
 Mısır 48, 54, 58, 59, 67, 74, 79, 89, 97, 191-203, 206, 210, 213, 215, 225, 229, 254
 Mısır Denizcilik ve Karantina Sağlık Kurumu (Conseil sanitaire maritime et quarantenaire d'Egypte) 191, 192, 196, 197, 216
 Millis John S. 45
 Mimar Sinan 50, 72, 73
 Mina 213
 Mithat Paşa 117, 118
 Mondros Mütarekesi 115, 125, 128, 162, 227
 Mora 195
 Morali Seyit Efendi 194
 Morveau Louis Bernard Guyton de 194
 Moskova 142, 196
 Muayene ve tedavi evi 150
 Musa Arif 76
 Mustafa (IV.) 194
 Mustafa Azmi Bey (kimyager) 68
 Mustafa Behçet Efendi (hekimbaşı) 56, 57, 69, 76, 193, 195, 196
 Mustafa Hilmi Bey (bakteriyolog) 223, 232
 Mustafa Kemal Atatürk 82, 111, 132, 135, 137, 143, 149, 158, 163, 165, 166, 168, 218, 231, 238, 244, 254
 Mustafa Nuri Paşa 193
 Mustafa Mesut Efendi 56
 Mustafa Münif Paşa 118
 Mustafa Reşid Paşa 201
 Musul 203, 206, 212, 217
 Muş 141, 203
 Mutatabbib 123
 Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 126
 Mülkiye/Mülki idare 3, 63, 67, 117, 128, 130
 Mültezim 49
 Mühendishane 55, 59, 65, 68, 77, 79, 111, 130,
 Münih 38, 68
 Münire İsmail 120
 Müntefik 212
 Müslüman 48, 51-56, 70, 71, 74, 85, 91, 102, 110, 112, 117, 122, 130, 138, 191-194, 201, 205, 208, 209, 232

N

Naimî (Dr.) 212
 Nakşibendilik 195
 Namık Kemal 131
 Napoléon Bonaparte 29, 40, 44, 67, 191

Napoléon (III.) 29, 31
 Navarin 195
 Nazım Şerafettin (Dr.) 212, 219
 Necator americanus (→ çengelli solucan)
 Necid 208
 Nedim Paşa 208
 Nekatoriyaz 239, 242
 Neonatal tetanoz 246
 Nevsal-i Afîyet (tıp dergisi) 215
 Nevşehir 91, 150, 177
 Nicolaier Arthur 210
 Nicolle Maurice 107, 122, 213, 223
 Nikolas Nikiforos 76
 Niğde 141
 Niğbolu 202
 Niş 198, 201
 Nizam-ı âlem 11
 Nizam -ı cedit (Yeni düzen) 47, 59, 60, 193, 194
 Nizip 201, 239
 Nocard Edmond 210
 (Noyan) Abdülkadir (Dr.) 170, 221, 225, 235
 (Noyan) Burhaneddin (Dr.) 217
 Numan Naum Efendi (hekimbaşı) 55, 56, 216
 Numune hastaneleri 141
 Nüfus 12, 13, 15, 17, 18, 20, 21, 24-26, 28, 31, 37, 38, 40, 41, 43, 44, 47-54, 72, 80, 89, 90, 91, 108, 111-114, 118, 128, 129, 133, 134, 137-139, 141, 142, 144, 145, 147, 149, 151, 152, 155, 156, 158, 159, 161, 165, 170, 173, 177, 181, 182, 184, 185, 190, 192, 196, 197, 201, 202, 207-209, 222, 223, 225, 226, 233-235, 238-248, 253, 255

O

Odesa Pasteur Kuduz Enstitüsü 241
 Oftalmoskop 41, 123
 (Orbay) Rauf Paşa 225
 (Okyar) Fethi 139, 164, 166
 Ordu 54, 55, 57-59, 61, 62, 69, 70, 79, 81, 86, 89, 110-112, 117, 127, 131, 166, 171, 175, 193-196, 198, 199, 220-223, 225-228, 232, 233, 239, 244, 246, 248, 254
 Ordu (yerleşim) 91, 137, 226, 235
 Orhan Bey 48
 Orhaneli 150, 235
 Ortaköy (İstanbul) 55, 56, 58, 207
 Ortaköy (Edirne sancağının kazası) 91
 Ortaköy Yaranı → Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi 55- 58
 Ortodoks 53, 207, 217
 Ortopedik engelliler 129
 Osmanbey (İstanbul) 80
 Osmanîye (Cebel-i Bereket) 113
 Osmanlı İmparatorluğu (Osmanlı Devleti, Osmanlı Beyliği) 10, 11-13, 28, 35, 37, 47, 48-59, 62-64, 67-69, 71-73, 79, 82-86, 89, 91, 95, 104, 105, 107-117, 119, 120, 122, 130, 138, 139, 141, 149, 151, 158-162, 184, 185, 190-194, 196-211, 216-219, 222, 223, 225-228, 230-233, 244
 Osman Rifat 150
 Osman Saip Efendi (müneccimbaşı) 69
 Otacı 45
 Otopsi 67, 77, 81, 122, 151, 209, 233, 234, 243

Ö

(Öktem) Ziya Osman (Dr.) 239, 242
 Özal Turgut 130
 (Özden) Âkil Muhtar 122, 232, 235
 (Özden) Celâl Muhtar 121, 122, 211, 213
 Özkan Vedat Ali 164, 245
 Özsan Kemal (Dr.) 242
 Öztürk Orhan 173

P

Pahalı 141, 152, 204, 253
 Pahallılık 28, 51, 86, 89
 Palavan (Palavandov) Haydar 241
 Pangaltı 143, 210
 Panzac Daniel 53, 54, 58, 59, 198-200
 Paratifo 226, 229
 Paris 29-31, 37, 40, 62, 68, 69, 97, 116, 120-123, 194, 197, 203, 204, 210, 211, 216
 Pasteur Enstitüsü 121, 122, 124, 140, 210, 213, 216, 224
 Pasteur Louis 3, 11, 44, 204, 206, 209-212
 Pastörizasyon 206
 Patoloji 39, 41, 43, 77, 151, 195, 210, 216
 Patrimonyalizm 11, 111
 Peabody Francis 45, 173
 Peker Recep 154, 155, 164
 Pendik Veteriner Bakteriyolojihanesi 127
 Penisilin 45, 241
 Petesburg 197
 Petri kutusu 211
 Pfeiffer 214
 Philadelphia 43
 Phillips 210
 Pınarbaşı 235
 Pınarhisar 222
 Piriştine 198
 Pırlepe 208
 Polathane 211
 Polatlı 127
 Polonya 41, 196, 232, 239
 Ponsoby John 199
 Porsuk Nehri 52, 232
 Portekiz 15, 204, 206
 Port Sait 225
 Pratika (limana giriş izni) 203, 206
 Pravadi 209
 Prens Adaları 213, 235
 Prens Sabahaddin 106
 Preparat 208, 224
 Prishtine 198
 Prizren 117, 208
 Protestan 10, 32, 107, 108, 110
 Prusya (Haabsburg Devletleri) 34, 39, 53, 55, 59, 79, 106, 107, 202, 205-207
 Pülverizatör 223
 Prut Irmağı 204

R

Raif Paşa 198
 Ramazzini Bernardino 107
 Reaya 48
 Refah, refah devleti/toplumu 9, 25, 29, 39, 40, 48, 51, 253
 Remlinger Paul Ambroise (Dr.) 216
 Rifat Hüsametdin Bey (Dr.) 213, 214
 Roberts Madame 119
 Rodos 201, 218
 Rodop Dağları 208
 Roentgen Wilhelm 3, 44
 Rokitanski Karel 209
 Roma 21, 58, 64, 210, 213, 218
 Roma İmparatorluğu 50, 52, 74, 130, 158
 Romanya 85, 209
 Roux Émile 122, 210, 211, 214, 216
 Rum 52, 53, 56, 71, 79, 102, 113, 129, 194, 207, 217, 221, 224, 229-231
 Rum Konstantin Efendi 69
 Rumca 55
 Rumeli 50, 59, 113, 193, 198, 206-208, 211, 217
 Rumeli Feneri 196
 Rumelhisarı 56
 Rus 52, 61, 209, 232
 Rusçuk 194, 198
 Rus Devrimi (1917) 34
 Rus Hastanesi (İstanbul) 213, 230
 Rusya (Rus Çarlığı) 11, 13, 23, 32, 40, 41, 52, 53, 58, 62, 85, 91, 111, 113, 115, 117, 126, 138, 191, 193-197, 200, 202, 204-209, 214, 216, 217, 224, 225-227, 232, 254, 255

S

Safiye Hüseyin Elbi 120, 122
 Safranbolu 202, 211, 213, 214, 235
 (Sağlam) Tevfik 142, 170, 225, 243,
 Sağlık çağdaşlaşması 1, 3, 7, 9, 11, 12, 15, 47, 57, 59, 105, 107, 157
 Sağlık tanımu 3, 9, 10-13, 253, 256
 Sağlık hizmeti 9, 10, 12, 13, 15, 22-26, 33, 35, 40, 41, 43, 45, 48, 59, 67, 73, 74, 87, 90, 110, 111, 129, 134-136, 140, 141, 147-150, 152, 154-157, 159-161, 166, 173-176, 178-181, 183, 222, 235, 238, 244-246, 253-256
 Sağlık merkezi 159
 Sağlık memuru 141
 Sağlık ocağı → 2, 178, 179, 180, 181
 Sağlık politikası 10, 12, 25, 26, 38, 86, 138, 154, 156, 161-168, 196, 200, 203, 225
 Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı (SSYB), Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti (SMİV), Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi) 114, 119, 124, 126, 131, 135, 136, 139, 141, 142, 147, 149, 154-156, 159, 160, 162-168, 170, 173-179, 225, 231, 232, 234, 238-247
 Sait Cemil (Dr.) 215
 Sait Halim Paşa 87, 223
 Saka Hasan 154, 155, 164
 Sakarya 141
 Sakız 201, 224
 Samsun 52, 83, 91, 114, 137, 201, 218, 228, 231, 232, 235
 San Fransisco Konferansı (1945) 152

Sanayi → endüstri
 Saraçoğlu Şükrü 164
 Sardinya-Piemonte 24
 Sarıhumma 44, 208, 217, 239, 204
 Sarıkamış 127
 Sarıyıldız Gülden 74
 (Saydam) Refik 10, 128, 132, 134-136, 139, 142, 149, 151, 154-156, 160, 162-166, 170, 232, 235, 238, 239, 254
 Sazak Emin 152
 Scanzoni von Lichtenfels Friedrich Wilhelm 3
 Sedan Savaşı 205, 207
 Selanik 90, 110, 197, 198, 201, 204-206, 209, 216, 217, 222
 Selanik Datülkelp Tedavihanesi 216
 Selçuklular 48, 52, 72, 112
 Selim (III.) 56, 130, 193-195
 Selimiye Kışlası 58-61, 193, 195, 204, 227
 Sekülerizm 10
 Semerkand 202
 Semmelweis Ignaz 204
 Sendika 22, 23, 25, 33, 34, 38, 83, 246
 Sened-i İttifak 194
 Serbest Fırka 238
 Seren Suat 164, 178, 245
 Serez 201
 Serviburnu 199
 Seyyar tabiplik 149, 174
 Shorter FC 128, 144
 Sicilya 204
 Sigorta 9, 22
 Siirt 141
 Siljer Oya 152
 Silistre 198, 201
 Sina 216
 Sinop 91, 201, 204, 214
 Sinclair Upton 44
 Silezya 39, 203, 204
 Silistre 131, 198, 201
 Silivri 177
 Sivas 89-91, 110, 113, 114, 127, 137, 139, 141, 142, 201, 225, 226, 228, 231, 234, 235, 238
 Sivas Çiçek Aşısı Dar-ül İstihzarı 228
 Sivas Darülkelp Tedavihanesi 228
 Sivastopol 204, 205
 Siverek 203, 240
 Sivil Tıp Okulu → Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye
 Sivil Veteriner Hekimliği Okulu 107
 Sığır verbası 107, 127, 140, 211
 Sıhhi Müze 124
 Sırp 52, 76, 222
 Sırbistan 198, 208, 209, 218, 219, 222-224
 Sırrı Paşa (Kastamonu Valisi) 214
 Sıtma 51, 111, 124, 129, 139, 142, 149, 151, 159-161, 165, 166, 194, 195, 209, 210, 211, 217, 222, 224-228, 231, 232, 234, 235, 238-248
 Snow John 16, 21, 22, 201, 204
 Somunoğlu Edip 164, 245
 Sosyalleştirme (Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki 224 sayılı Kanun) 175-181, 245, 253
 Sosyalist 23, 32-34, 38, 39, 44, 253-255

Sosyal Sigorta (hastalık, iş kazası, ihtiyarlık, malüliyet sigortası) 13, 23-26, 33, 34, 39-41, 86, 151-153, 169
 Sosyo- ekonomik 2, 39, 48, 111-113, 128, 189, 201, 238, 244, 248
 Spitzer Sigmund 71, 76, 77, 202
 Stamper Andrija 45
 Stephan (Dr.) 69
 Stepociyev (Dr.) 212, 235
 Su 2, 10, 16, 30, 31, 39, 59, 101, 104, 121, 184, 190, 194, 204, 211, 220
 Su şebekesi 16, 21, 22, 30, 39, 59, 143
 Suşehri 127
 Suriye 54, 86, 89, 90, 107, 117, 138, 196-198, 203, 209, 220, 226, 236, 241
 Süleymaniye Medresesi 55, 69, 72-74, 82, 194
 Sülük koyma 43
 Sükan Faruk 164, 179, 245
 Süveyş, Süveyş Kanalı 44, 196, 205-207, 210, 213, 225, 227

Ş

Şam 110, 201, 203, 212, 213
 Şam Mekteb-i Tıbbiyesi 110
 Şânîzâde Mehmet Ataullah Efendi 55-57, 65, 194, 195
 Şarbon 140, 203, 208, 209, 212
 Şarkî Karahisar 202, 203
 Şarkışla 235
 Şehir, şehircilik 3, 26, 28-30, 35, 37, 38, 40, 48, 49, 58, 72, 80, 83, 89, 92, 94, 102, 133, 142-145, 166, 169, 170, 180, 183, 184, 190, 196, 202-206, 212, 213, 220, 221, 232, 234, 244
 Şehsuvaroğlu Bedri N. 176, 177
 Şumnu 208, 209

T

Tabip (→ Hekim) 59
 Tabip Odası 33
 Tabip ihtiyacı 110
 Tahaffuz, tahaffuzhane (→ karantina) 192, 198, 199, 202, 204, 206, 210, 222, 224
 Tahran 198, 202
 Taif 213
 Takvim-i Vekayi 67, 71, 225, 229
 Talat Paşa 125, 126, 227, 254
 Talat Bey (Dr.) 216
 (Talay) Rasim Ferit Dr. 125
 Talu Naim 164
 Tamır Vefa 164, 246
 Tan Mete 164, 246
 Taşkışla (Elmadâğ, İTÜ)
 Tatavla 102, 210
 Tavat Sedat 235
 Tebhirhane (dezenfeksiyon evi) 214, 216-218, 223, 227
 Tebriz 206
 Tekeli, Gülöksüz, Okyay 159
 Tekeli İlhan 159, 225
 Tekirdağ 201
 Telkih → Çiçek aşısı
 Telkikhane-i Şahane 213, 214, 218, 219, 232
 Temel sağlık hizmetleri (primary health care) 3, 12

(Tengirşek) Yusuf Kemal 126
 Tesalya 198
 Teşrih → Disseksiyon
 Tepcecik (İzmir) 171
 Tepedelenli Ali Paşa 195
 (Tepeyran) Ebubekir Hazım 184
 Terkos Gölü 211
 Tetanoz 181, 210, 211, 215, 216, 228, 235, 246
 Thuillier 210
 Tifo 198, 209, 214, 215, 217, 223, 224, 226, 228, 229, 230, 233, 234
 Tifüs 16, 39, 44, 51, 203, 208, 209, 217, 223-230, 232-234, 241
 Timur Taner 11, 130
 Tıbbî dükkân 49
 Tıbbiye (Tıphane) → Mekteb-i Tıbbiye
 Tırhala 203
 Tırnova 211
 Tire 56, 57
 Tirebolu 234
 Tophane (İstanbul) 72, 85
 (Topuzlu) C emil Paşa 80, 87, 98, 100, 101, 184
 Toroslar 197, 226
 Trablusgarp 90, 112, 119, 122, 128, 219
 Trablüşam 108
 Trabzon 52, 90, 91, 113, 114, 137, 139, 141, 169, 171, 177, 197, 201, 203, 206, 212, 217, 218, 225, 235, 238
 Trakya 48, 113, 161, 223, 231-233
 Travma cerrahisi 45
 Travnik 195
 Tricophyton 213
 Tuna nehri/havzası, Tuna (model) vilayeti 196, 197, 204, 208, 209, 233
 Tunaya Zafer Tarık 175
 Tunus 71, 196, 203, 207, 216
 Tunceli 177
 Tuñbilek Necdet 137
 Tuñçman Muammer 244
 Tunoğlu Kamil 214
 Tura 196
 Tuzla 222, 230
 Tüberkülin testi 212, 216
 Tüberküloz → Verem
 Tükürük hokkası 213
 Türkiye 53, 56-58, 62-69, 71, 74, 82-85, 87, 106-109, 111, 115, 118, 120, 123, 128, 129, 132, 134-137, 139, 140, 143-145, 147, 149, 150-154, 156, 158, 160, 162, 165, 169, 172, 173, 176, 179, 181-185, 208, 214, 216-218, 225-227, 229, 231-236, 238-246, 256
 Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 124, 126, 130, 141, 150, 155, 171, 172, 225, 231-234, 238
 Türk Tayyare Cemiyeti 80, 104
 Tütengil Cavit Orhan 182
 Tüzer Ahmet Fikri 228

U

Ulaşım 18, 28, 34, 44, 53, 80, 84, 85, 103, 107, 118, 119, 127, 130, 138, 139, 143, 145, 147, 149, 150, 157, 158, 169, 171, 174, 184, 190-192, 195, 196, 203-210, 215, 217-219

Ulema 70
 Ulusal Sağlık Servisi (National Health Services) 9, 15, 25, 155
 Uluslararası Çalışma Dergisi 34
 Uluslararası Çalışma Konferansı (1926) 34
 Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 34
 Uluslararası Sağlık Konferansları 203, 205, 206, 208-210, 213-217, 232
 Uluslararası Verem Savaşı ve Olgunlaşma Merkezi 243
 Unat Ekrem Kadri 5, 6, 118, 124, 154, 155, 165, 183, 224, 241, 242, 245, 246
 Urfa 91, 137, 138, 141, 176, 177, 195, 211, 213, 239, 242, 245, 246
 Uyun Musa 196
 Uz Behçet 136, 142, 151, 154, 156, 159, 161, 164, 165, 171, 173, 178, 179, 242, 253
 Uzluk Feridun Nafiz 57

Ü

Ülken Ziya 64
 Ülman Yeşim Işıl 74, 81
 Üner Ragıp 164, 175, 245
 Üniversite 31, 40, 41, 58, 63, 68, 69, 73-81, 125, 142, 143, 150, 153
 Ürgüplü Suat Hayri 164
 Üsküdar 87
 Üsküp 198
 Üstündağ Ekrem Hayri 159, 164, 170, 243
 Üst-yapı 54

X

X ışınları 44, 214, 215

V

Vandervelde Emile 34
 Veba 16, 18, 44, 54, 55, 107, 190-199, 201-207, 224, 227-229, 232, 242
 Veba aşısı 232
 Vefik Hüsnü (Dr.) 235
 Velioglu Perihan 157
 Venedik 49, 190, 215
 Ventura (Madame) 119
 Vekayi-i Mısıriyye 67
 Vekayi-i Tibbiye 79
 Verem 9, 16, 44, 111, 124, 129, 139, 142, 148, 149, 159-161, 166, 171, 176, 181, 195, 201, 206, 209, 210, 212, 214, 218, 227, 229, 230-235, 238-243, 245
 Verem Mücadele Cemiyeti (İstanbul; 1918 – 1922) 229
 Verem Savaş Derneği (İzmir) 233
 Verem Savaş Derneği (Ulusal) 242
 Verem Savaş Genel Müdürlüğü 149
 Verem tecrithanesi 233
 Versailles Antlaşması 34, 254
 Versailles saray kenti 37
 Veteriner hekimlik 63, 107, 127, 128, 140, 210, 211, 219, 224, 243
 Vidin 201, 203, 208
 Virchow Rudolph 39, 140, 203

Virüs 12, 189, 203, 209, 216, 244
 Vitaminler 44
 Viyana 37, 41, 52, 56, 69, 71, 76, 77, 87, 191, 205, 208
 Vogel H. (Dr.) 235
 Volga 196
 Vucino (Dr.) 119

W

Waterloo Savaşı 44
 Watt James 16, 28
 Weber Max 11, 111
 Westfall R. 58
 Widmann Horst 63
 Willard R. William 45
 Willemin Jean Antoine 206
 Williams Francis Henry 214
 Wöhler Friedrich 196

Y

Yabancılaşma 19
 Yafa 194, 198, 207
 Yahudiler 32, 85, 208
 Yaşam standartı 23, 24, 208
 Yanovitch Gregoire 76
 Yeniçeri Ocağı 47, 56, 59, 80, 194, 195
 Yeni düzen → Nizam-ı cedid
 Yenişehir (Ankara) 132, 134
 Yeni Zelanda 43, 135
 Yeraltı atıksu kanalları → Kanalizasyon
 Yerel yönetim → Belediye
 Yersin Alexandre 211, 214
 Yeşarî, Mahmut 83
 Yeşilköy (Aya Stefanos) 85, 197, 217, 220-223
 Yirmisekiz Çelebizade Mehmet Efendi 55, 62
 Yıldırım Nuran 65, 122, 125
 Yıldızeli 148, 235
 Yıldız Hastanesi 215, 230
 Yıldızeli 148, 235
 Yıldıztaş Mümin 103, 230, 231
 Yozgat 141
 Yugoslavya 45, 240, 244, 254
 Yunanistan 113, 129, 195, 204, 206, 217-219, 222, 223, 231, 232, 234, 237, 240, 245
 (Yurtkoru) Suat 142

Z

Zatürre 9, 229, 245
 Zeynep Kâmil Hastanesi 87, 88, 125, 183, 230
 Zıştovi (Zviştov) 193, 202, 208, 209
 Ziya Nuri Bey 122
 Ziya Paşa 86
 Zoeros (Aleksandr) Paşa 121, 210, 211, 216
 Zorunlu askerlik 31, 69
 Zorunlu çalışma yükümlülüğü (Zonguldak) 152
 Zorunlu sağlık sigortası 41, 175, 245
 Zülfikar Bülent (Dr.) 57
 Zühtü Nazif (Dr.) 214
 Zürcher Eric Jan 81, 209